

ABDUQAYUM YO'LDOSHEVNING "TO'Y" QISSASI OBRAZLARIGA NAZAR

Maxsudova Onorxon Bekmurod qizi

Farg'ona davlat universiteti mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya. *Adabiyot inson hayoti, ruhiyati va jamiyatdagi muammolarni aks ettirishda muhim vosita hisoblanadi. Abduqayum Yo'ldoshevning "To'y" qissasi ham zamonaviy o'zbek jamiyatidagi ijtimoiy muammolar, urf-odatlar, inson ruhiyati va oilaviy munosabatlarni yorituvchi asarlardan biridir. Ushbu maqolada qissadagi asosiy obrazlarning ichki kechinmalari, ularning jamiyat bilan bog'liqligi va yozuvchi uslubining o'ziga xosligi tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *To'y, urf-odat, jamiyat, oilaviy munosabatlar, an'ana, zamonaviylik, inson ruhiyati, ijtimoiy bosim, ma'naviyat, psixologik tahlil*

KIRISH

"To'y" qissasi oilaviy hayot, jamiyatning ta'siri, urf-odatlarning insonlar taqdiriga qanday ta'sir qilishi haqida. Asar voqealari to'y marosimi atrofida kechadi va shu bahonada insonlarning turmushga, oilaga, jamiyatdagi mavqeiga bo'lgan qarashlari ochib beriladi.

Muallif qissada odatiy oilaviy marosim ortida turgan murakkab ijtimoiy masalalarni, to'y bilan bog'liq ortiqcha dabdaba va xarajatlarning inson hayotiga ta'sirini, shaxsiy orzu-havas va jamiyatning talablari o'rtasidagi kurashni yoritadi. Bu jihatlar orqali asar nafaqat bir oilaning tarixi, balki butun jamiyat muammolarini aks ettiruvchi badiiy voqelikka aylanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI VA EMPIRIK TAHLIL

Fayzulla – to'ydan uzoqlashgan inson

Fayzulla – qissaning asosiy qahramonlaridan biri bo'lib, jamiyat va oila orasidagi muvozanatni topishga harakat qiluvchi shaxs. U texnika va fan bilan shug'ullanadigan, hayotning moddiy tomonlariga ko'proq e'tibor beradigan inson sifatida tasvirlangan. U ko'proq ilm va kasb bilan band bo'lgani uchun qishloqdagi an'anaviy to'y urf-odatlaridan ancha uzoqlashgan.

Fayzullaning fe'l-atvori orqali muallif ilmi, lekin an'analardan uzoqlashayotgan zamonaviy insonni ko'rsatadi. U to'y bilan bog'liq ortiqcha dabdaba, keraksiz xarajat va rasmiyatchiliklardan aziyat chekadi.

Saydulla – an'analarga itoat etuvchi obraz

Saydulla – Fayzullaning akasi bo'lib, u qishloqning odatiy urf-odatlariga moslashib yashaydigan inson. U jamiyatdagi qarashlarga mos ravishda harakat qiladi va oilaviy marosimlarga katta ahamiyat beradi. U uchun to'y nafaqat shaxsiy masala, balki jamiyat oldidagi majburiyatdir.

Muallif Saydulla obrazida ijtimoiy bosimni, oiladagi an'analar ta'sirini aks ettiradi. U oilaviy burch va jamiyat fikrini hisobga olib harakat qiladi, lekin ko'pincha o'z fikridan voz kechishga majbur bo'ladi.

Ashirmat – jamoat bosimini ifodalovchi qahramon

Ashirmat to'g'ridan-to'g'ri jamiyatdagi bosim va kutilmalarni ifodalovchi obrazdir. U to'y munosabati bilan ko'p talablar qo'yadi, kelin tarafdin katta hadyalar, pul, mol-mulk olishga intiladi.

Ashirmatning xarakteri orqali muallif jamiyatdagi noto'g'ri urf-odatlarini fosh qiladi. Uning to'y oldidan qilgan talablari va mantiqsiz shartlari orqali jamiyatning ayrim qoidalari insonlarni iqtisodiy va ruhiy jihatdan qanday ezishini ko'rsatadi.

Vazira – jamoatchilik bosimini ko'taruvchi ayol

Vazira – kelinning qarindoshi bo'lib, to'y masalasida an'analarni qat'iy himoya qiluvchi obraz sifatida tasvirlangan. U kelin taraf nomidan kuyev tarafga nisbatan ko'plab talablar qo'yadi.

Vazira orqali muallif jamiyatdagi ayollarning ham ushbu tizimni mustahkamlashdagi rolini ko'rsatadi. U erkaklarnikidek jamiyat bosimiga bo'ysunmasdan, balki aksincha, uni davom ettiradi.

Qissadagi obrazlar o'z hayotini jamiyat va urf-odatlar ta'sirida kechiradi. Ularning har biri muayyan darajada ijtimoiy bosim ostida yashaydi.

Fayzulla ilm va kasbga qiziqqani bilan, oilaviy urf-odatlardan qochib qutula olmaydi.

Saydulla qishloq odatlariga rioya qiladi va buni majburiyat deb biladi.

Ashirmat va Vazira esa aynan shu tizimning mustahkamlanishida faol qatnashuvchi obrazlar sifatida tasvirlanadi.

Muallif an'analarning ijobiy va salbiy jihatlarini ko'rsatib, o'quvchini o'ziga xos xulosaga yetaklaydi: qaysi urf-odatlarini saqlash kerak va qaysilaridan voz kechish lozim?

Abduqayum Yo'ldoshev ushbu qissada hayotiy realizm uslubida ishlaydi. U obrazlarni chuqur ruhiy tahlil qilish orqali ularning ichki dunyosini ochib beradi. Qissaning asosiy xususiyatlari:

Dialoglarning jonliligi – Asardagi suhbatlar real hayotga juda yaqin bo'lib, qahramonlarning ichki kechinmalarini aniq aks ettiradi.

Tasvirlarning realistikligi – Qishloq hayoti, to'y marosimi va insonlarning hissiyotlari realistik tasvirlangan.

Psixologik chuqurlik – Har bir qahramonning ichki kechinmalari chuqur yoritilgan, ularning harakatlari ruhiy jihatdan asoslangan.

XULOSA VA MUNOZARA

"To'y" qissasi zamonaviy o'zbek jamiyatidagi ijtimoiy bosim, urf-odatlarining inson taqdiriga ta'siri va shaxsiy erkinlik masalalarini ochib beruvchi asarlardan biridir. Muallif obrazlar orqali inson hayotidagi an'ana va zamonaviylik o'rtasidagi kurashni yoritadi.

Asardagi obrazlar orqali o'quvchi o'ziga xos xulosalar chiqaradi:

Urf-odatlarni saqlash lozim, lekin ularning og‘ir yukiga aylanib ketishiga yo‘l qo‘ymaslik kerak.

Jamiyatning ta‘siriga tushib qolmasdan, o‘z fikring va hayot yo‘lingni tanlash muhim.

To‘y – shaxsiy baxt masalasi bo‘lib, u ortiqcha xarajat va jamiyat talablari asosida emas, insonlarning o‘z istaklari bilan o‘tishi kerak.

Abduqayum Yo‘ldoshev qissasi orqali shu kabi dolzarb muammolarni ko‘tarib, jamiyatni o‘ylashga undaydi va bizni an‘analar hamda insoniy qadriyatlar o‘rtasidagi muvozanatni topishga chaqiradi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Yo‘ldoshev A. To‘y (qissa). – “Yoshlik” jurnali, 2010, 10-11-sonlar.
2. Olimova, D. Z., & Turaeva, Z. A. (2022). The peculiar complexity of translating uzbek classical poetry into English.
3. Khamraeva, G., & Olimova, D. (2017). BENEFITS OF USING ROLE PLAYS IN TEACHING LANGUAGES. *Научная дискуссия: инновации в современном мире*, (4), 97-101.
4. Zokirovna, O. D. (2022). The specifics of translation actions in simultaneous interpreting. *Middle European Scientific Bulletin*, 22, 292-295.
5. Olimova, D. Z. (2021). Transfer of modality in translation (modal verbs and their equivalents, modal words). *Middle European Scientific Bulletin*, 12, 220-22.
6. Latifovna, I. G. (2025). EXAGGERATED REALITIES: THE FUNCTION OF HYPERBOLE IN JEAN RHYS’S “WIDE SARGASSO SEA” AS A REFLECTION OF COLONIAL TENSIONS AND PSYCHOLOGICAL TURMOIL. *JOURNAL OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH*, 2(2), 323-326.
7. Latifovna, I. G. (2025). EPIPHANY: REVELATORY INSIGHTS IN JEAN RHYS’S “WIDE SARGASSO SEA. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(4), 248-251.
8. PULATOVA, M. (2024). KRISTOFER MARLO, ABDULLA ORIPOV VA PIRIMQUL QODIROV YARATGAN SOHIBQIRON TEMUR OBRAZLARINING QIYOSIY TAHLILI. *News of the NUUZ*, 1(1.4), 332-336.
9. Pulatova, M. (2024, December). THE REPRESENTATION OF THE IMAGE OF AMIR TEMUR IN “SAKHIBKIRAN” BY ABDULLA ORIPOV. In *INTERNATIONAL CONFERENCE ON MODERN DEVELOPMENT OF PEDAGOGY AND LINGUISTICS* (Vol. 1, No. 11, pp. 20-24).
10. Temirovna, M. P. (2022). THE ANALYSES OF MAIN CHARACTER IN CHRISTOPHER MARLOWE’S TRAGEDY “TAMBURLAINE THE GREAT”. *Yosh Tadqiqotchi Jurnali*, 1(2), 230-234.
11. Gafurova, S. S., & Yusuphadjaeva, S. T. (2023). ANXIETY-PHOBIC DISORDERS IN IRRITABLE BOWEL SYNDROME AND THE EFFECTIVENESS

OF PSYCHOTHERAPY AND PSYCHOPHARMACOTHERAPY. *International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research*, 3(1), 110-115.

12. Yusuphodjaeva, S. T., & Gafurova, S. S. (2023). Methods Of Cognitive-Behavioral Psychotherapy In The Treatment Of Rheumatoid Arthritis. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(1-2), 701-706.

13. Turdiyeva, D. Z., & Kh, O. G. (2022). LISTENING IS AN INTEGRAL PART OF COMMUNICATION PROCESS. *Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali*, 3(5), 21-24.

14. Fattilloevna, K. G. (2021). Methods of Rendering Realias in the Translations of the Novel “Days Gone by” by Abdulla Qadiri. *JournalNX*, 7(09), 166-171.

15. Гафуров, Б. З. (2010). презентация фоностилистики в узбекском языкознании (на материале фоновариантов имен существительных). *Journal of Modern Turkish Studies*, 7(4), 68.

16. Mamatkulov, B., Nematov, A., Berdimuratov, D., & Tolipova, G. (2023). HEPATITIS A EPIDEMIOLOGY, HIGH-RISK GROUPS AND PREVENTIVE MEASURES (LITERATURE REVIEW). *Science and innovation*, 2(D5), 100-105.

17. Khaydarova, L., & Joanna, I. (2022). TEACHING ENGLISH GRAMMAR THROUGH INTERACTIVE METHODS. *INNOVATIVE DEVELOPMENT IN THE GLOBAL SCIENCE*, 1(3), 174-178.

18. Qahhor A. O‘tgan kunlar va adabiy tafakkur. – Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot, 1983.

13 Karimov U. O‘zbek adabiyoti va urf-odatlar tasviri. – Toshkent: Sharq nashriyoti, 2015.